

	név	Születési év	Születési hely	foglalkozás	lakás
154	Szentkúti Sándor	1893	Géderlak	s. tiszt	Budapest, Vasvári Pál u. 3
155	Rótháti László	1895	Budapest	intéző	Budapest, Juranicstelep
156	Körmöczi Győző	1896	Budapest	s. tiszt	Budapest, Molnár u. 40.
157	Barabás Sándor	1884	Alvinc	s. tiszt	Budapest, Murányi u. 46.
158	Cserhalmi Béla	1875	Eperjes	főművezető	Budapest, Podmaniczky u. 24.
159	Gábris Gyula	1889	Andornak	művezető	Budapest, Reiter Ferenc u. 147.
160	Mészáros Miklós	1908	Budapest	tisztviselő	Budapest, Rottenbiller u. 22.

A lóverseny az első világháború után

Derbik Alagon

1919-ben, a Tanácsköztársaság ténykedésének következtében a lóversenyzés is sok kárt szenvedett. Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlott, a városligeti pályát felszántották, a versenyüzem elvált Bécstől, Magyarországon csak az alagi pálya működött, az új pesti pálya építkezései megtorpantak. Alagon viszont készülődtek a versenyzés folytatására. A pálya berendezéseit felújították, új mázsaházat, bírói tornyot, bővített tribünt építettek és a fogadók jobb kiszolgálása érdekében a pálya közepén létrehozott III. helyen a kispénzű emberek fogadási lehetőségét is megteremtették. 1921-ben minden készen állt az első magyar derbi lefutásához. 1868-ban futották az első derbit, amelyet akkor a Monarchia derbijeként rendeztek, majd 1921-től *Magyar Derby* néven folytatódott e kivételes futamsorozat.

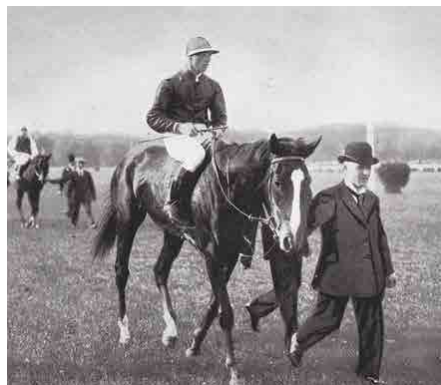
A lóversenyzés éves programjának kiemelkedő futama a derbi. Azokban az országokban, ahol a lófuttatás az angol mintát követi, évi rendszerességgel futják azokat a klasszikus versenyeket, amelyek a teljesítmények szempontjából meghatározók. 1780-ban Espomban lefutották az első Angol Derbyt. E futamot éves rendszerességgel, nyár elején, 3 éves ménnek és kancák részvételével, 2400 méteres távon rendezik, és a derbi kék szalagjának elnyerése a legnagyobb elismerés a díjak között ló, lovas, tréner és tulajdonos számára. A legrangosabb angol rendjel a *Kékszalag rend*, amelyet III. Edward király (1327–1377) alapított, 1350-ben. Aki megkapta ezt az elismerést, a bal térdén egy sötétkék bársony szalagot viselt. E kék szalag lett később a legrangosabb lóversenyfutam jele is.

Az I. Magyar Derby-t, 1921. június 19-én, a pölöskei ménes neveltje, Vatinius nyerte, nyergében Nagy Géza ült, és a szobi Luczenbacher Miklós tulajdona volt. Könnyen, két hosszal győzött a hároméves Kincsem-vérű sárga mén, trénera az angol Hitsch György volt.²⁸⁵ 10.000 néző volt a pályán és nagy lelkesedéssel fogadták az első hazai derbit.

²⁸⁵ HESP, 2011. 4. A lóverseny sportban évenként megjelenő eredményfüzetben minden esemény adatait közölték. 1827-ben az első évben ez a könyv *Gyepkönyv* címen jelent meg 2017-ben viszont *Lóverseny Krónika 2017.* néven adták ki. 1921-ben *Magyar Turfkrónika 1921.* Szerk. Őszi Kornél címszó alatt jelent meg ugyanígy a 1922 és 1923-as évben is.

50. kép: Vatinius

51. kép: Patience

A II. Magyar Derby-n, 1922. június 18-án, Levendel II., az erdőmaji ménes neveltje volt a nyerő. A remek küllemű ló, mint a két héttel korábban futott Osztrák Derby nyertese jelent meg az alagi ringben. Tulajdonosa az a Dreher Jenő (1872–1949) volt, aki a második helyezett Little Woman is volt. A nyerőn Esch Győző ült, a derbispécialista, akkor már a tizedik derbigyőzelménél tartott. A második helyeztetten Szokolai István, a közönség kedvelt Speedije ült. Esch Győző, a pályafutása alatt 13 derbit nyert zsoké, a Fóti út elején abban a Festetics-villában lakott, amelyet előzőleg Robert (Bobby) Huxtable kapott Patience-szel való derbigyőzelméért.²⁸⁶

A 1923. június 17-i, III. Magyar Derby-n folytatódott a Dreher Jenő és báró Springer Gusztáv (1842–1920) közötti rivalizálás. A zsokék közül ismét Esch Győző volt a favorit. Handful előző versenyében megsérült, ezért Esch Győző Ascanio lovaglását vállalta el. Így került a még gyerek (*apprentice*) Takács István Handful nyergébe, és sokak csodálkozására megnyerte a derbit, dicsőséget szerezve a lesvári ménesnek.

A IV. Magyar Derby-n, 1924-ben, újra a Dreher-színek sikere született meg, mert a hároméves pej ménnel, Oscar Antonnal az akkor még fiatal, de nagy tehetségnek induló Schejbal József meglepetésre megnyerte a derbit. Oscar Anton nem volt kiváló képességű ló, nem volt esélyese a derbin, de a kivételes körülmények számára kedvezően alakultak. Már napokkal a verseny előtt szakadt az eső, Alag egy sártengerré változott és a darabos, nagy rájáru, nagy patájú mén a sárban elsüllyedt versenytársai mellett meg tudta nyerni a versenyt. A fogadóközönség számára is nehezen eltalálható volt a győzelem, és e borongós napon még az alagi vízárus fiúk is veszteséggel zártak.

E negyedik futammal lezárult az alagi derbi sora, mert a pesti pálya építése felgyorsult, ami az alagi pályán is meglátszott, mert tartozékainak egy részét – korlátok, tribünoszlopok – beépítették a pesti pályába. E négy

²⁸⁶ BALOGH, 2006.

derbi lefutásával elbúcsúzott a magyar lóversenyzés Alagtól. 1925-ben már Pesten futották az ötödik Magyar Derbyt.

1936-ban a Réti pálya folytatásaként a Főtig elterülő területen a Magyar Lovaregylet megalapította alagi ménesét, amelynek első vezetője Chernel Gusztáv (1884–1964) lett, aki előzőleg sütvényi méneparancsnok volt.²⁸⁷ A ménesbe olyan kitűnő genetikai értékű mének kerültek Angliából, mint Mannamead és Bahrein. A lovaregyleti ménes a második világháború után megszűnt.

A magyarok a Monarchia felbomlását követő évtizedekben is meghatározó szerepet töltek be az osztrák lóversenyzésben. Az Alagon idomított lovak közül több is Osztrák Derbyt nyert, így Balbinus 1921-ben, Levendel II. 1922-ben, Ricsay 1923-ban, Alter draher 1924-ben, Sirokkó 1925-ben, Priel 1926-ban, Link 1928-ban, Beaupreau 1929-ben.²⁸⁸ A háború utáni években is voltak kivételes képességű lovak, mint a gát- és akadályverseny-specialista Krózus, amely 36 versenyt nyert. Nemzetközileg is elismert versenyló volt, győzött Pardubicében és Münchenben is.

A lóverseny a második világháború után

A háború a magyarországi lóversenytereken is nagy pusztítást végzett. A pesti pálya szinte teljesen elpusztult a bombázások következtében. A tribünök, istállók, kiszolgáló épületek romban álltak, a pályán bombatölcsérek voltak. A lovak egy része elpusztult, a másik részét elhurcolták. A lótetemeket a pálya nyomvonalában keletkezett tölcésrésekbe temették el. Az alagi csikóárveréseket a háború alatt is megtartották, az infláció következtében az árak csillagászati magasságokba repültek. Megszűnt a *Magyar Turf* című lap, helyette *Lóverseny Újság* néven jelent meg a hivatalos versenyközlöny. 1944-ben a versenyek előbb Megyerre, majd Alagra szorultak ki, az őszi Szent László-díjat is itt futották.

A pesti pályán 1946 júliusában indult újra a versenyzés. A ritka futamok pótlására gazdaversenyeket írtak ki, amelyeknek kezdeményezője Halász Béla, az akkori idők legnagyobb lótenyésztési szakembere volt, így kerültek Dunakesziről is lovak az év hátralevő gazdaversenyeibe. A kanca részére kiírt, 1946-os gazdaverseny nyertője, a dunakeszi tenyésztésű Sárga nevű kanca volt, amelynek lovasa az ez idényben már többször jól szerepelt Száraz György volt.

A következő években az Alag keleti részére eső istállóépületek egy részét lerombolták, és „malenkij robot” (kényszerszermunka) keretében a helyiekből toborzott emberekkel beépítették a mai reptér területét, így a Téli pálya és a vasút közötti terület megszűnt a lóversenyzés számára.

²⁸⁷ DRIPPEY KISS–MARSCHALKÓ, 1940.

²⁸⁸ ERDŐDY, 1942.

A magyar lóversenyzés nehéz helyzetbe került azáltal, hogy a tulajdonosok lovait államosították és ménesekbe vitték. A lovaregyletet is államosították, és a Lósport Nemzeti Vállalatot bízták meg a versenyeztetéssel. Alag beolvadt Dunakeszibe, és 1950. január 31-én e név közigazgatásilag is megszűnt.

A háború utáni évtizedekben a tréningközpont folyamatosan működött, versenyek is voltak. 1953-ban Dióspusztáról Alagra helyezték a telivér ménes egy részét, de rövid időn belül belátták, hogy a tenyésztés számára legelő nélkül nem alkalmas Alag. 1955-ben, a repülőtéri birtokrész elvesztése után, az 1896-ban épült háromszög alakú pályát átalakították, és felépítettek a vasúttal párhuzamosan egy 2800 méteres kerületű versenyteret. Jelenleg is e pályán tréningeznek az alagi lovak, és itt rendezik a versenyeket is, ez Magyarország leghosszabb pályája. Az 1960-as években többnyire gát- és akadályversenyeket rendeztek, amelyekkel felkészítették az ugró lovakat a pardubicei versenyekre.

1958-tól kezdődően június-júliusban csütörtökönként alagi hivatalos lóversenyeket rendeztek, amelyek a magyar éves versenyprogramhoz tartoztak. Újból megindultak a különvonatok Pestről, amelyeken szépszámmű közönség érkezett a csütörtök délutáni versenyekre. Az 1960-as évek kezdetén ezek elmaradtak, pedig e színes lóversenyprogramok kitűnő szórakozási lehetőséget biztosítottak a helyi embereknek is.

1968-ban Alagra adta tréningbe a Szenttamási ménes a Seebirk nevű másfél éves csikóját, amelyet a graditzi ménesből, a Német Demokratikus Köztársaságából vásárolták. Ez a Birkhan apaságú csikó tehát Németországból került az alagi lóversenypályára, az előbb említett apja az akkori idők német tenyésztésének legkiválóbb egyede volt. Hosszú kihagyás után, 1968-ban Baden-Badenben, augusztusban a Fürstenberg-Rennenben sikeresen szerepelt, megnyerte ezt a komoly derbi évjáratit versenyt.

Az 1960-as évekbeli csütörtöki versenyek után 1994-ben újból voltak lóversenyek Alagon. Az akkori alagi vezető, aki egyben a Nemzeti Lóverseny Kft. igazgatója is volt, Váczi Ernő hathatós kezdeményezésére úgynevezett nosztalgiafutamokat rendeztek az alagi pályán. Április 30-án, szombaton volt a versenynap, amelynek fővédnöke az akkori köztársasági elnök, Göncz Árpád volt, majd a következő évben, 1995-ben, pünkösdhétfőn is voltak futamok, ekkor a fővédnöki címet az akkori miniszterelnök vállalta el. Helyi vállalkozók voltak a szponzorai a hat futamnak. A Dunakeszi Ipari Park díját a hároméves szürke Bahra nyergében Kállai Pál, minden idők egyik legeredményesebb magyar zsokéja nyerte meg.²⁸⁹ Viszont e versenynap fődíját Noska József egy ötéves kancával, Kinarellal nyerte meg, amelyet az alagi tréner, Papp Sándor készített fel a versenyre. E jó hangulatú lóversenynappal ismét befejeződtek az alagi futtatások.

²⁸⁹ A világ összes nevezetes lóversenypályáin lovagolt, több ezer versenyt nyert, többek között Amerikában is és őt mondhatjuk a 20. század legjobb magyar zsokéjának. A 20. század elején az Alagon lovagló Janek Géza volt a másik, aki Angliában, Németországban és még számtalan helyen, ahol lóversenypálya van, kivételes tehetségének köszönhetően határtalan sikereket aratott. HORVÁTH, é. n.

Az 1950-ben megszűntetett Magyar Lovaregylet a rendszerváltás után újjáalakult és a valamikori egylet szellemi örököséként a magyar lóversenyzés jelenlegi szakmai támogatója. Az 1990-es évek második felében egy tehetős alagi futtató, Rozsnyói György, aki előszeretettel vásárolt lovakat Amerikában, egy 1995-ös őszi árverésen vásárolt néhány 1,5 éves telivért, amelyeket Európa pályáin futtatott. Közöttük volt az a March Groom (apja Runaway Groom), amely Németországban, Baden-Badenben, mint annak idején Seebirk, megnyerte a Fürstenberg-Rennent. Ezzel Alagnak újabb dicsőséget hozott.

A 2000-es években felpozícióba került az élet az alagi istállóban, egyre több tulajdonos adta lovát alagi trénerhez idomításba. Az egyik ilyen futtató, a dunaszerdahelyi Mikóczi Zoltán nemcsak azért hozta lovait alagi trénerhez, hogy a kitűnő körülmények eredményes versenylovakat teremtsenek, hanem azért is, ha nemzetközi porondra lépnek ki lovai, azok magyar színekben fussanak. Mikóczi Zoltán, miután több árverésen járt, 2006 októberében a newmarketi árvereződön megvásárolta 2500 guineas-ért²⁹⁰ az Overdose nevű másfél éves csikót. Overdose-t Alagra vitte, és Ribárszki Sándor idomár istállójában helyezte el. A ló története bizonyította, hogy milyen sikeres vétel volt, milyen nagy reklámot keltett a ló pályafutásával a magyar lóversenyzésnek, Alagnak és természetesen a tulajdonosnak. Overdose tizenhárom versenyt nyert itthon, és többnyire külföldön, egy időben Közép-Európa legjobb sprintere volt, és teljesítményével nemcsak a lóversenyzés világában, hanem a társadalom életében is komoly szerepet töltött be. Eredményei közül meg kell említenünk a lóversenyzés leghíresebb pályáján, az ascoti gyepen, 2011. június 14-én elért negyedik helyét, mert ez a sprintverseny az akkori idők legmagasabb rangú futama volt.

2000-ben a budapesti Kincsem Parkot átépítették, a kerepesi ügetőpálya területét eladták, és felszámolták. A kincsem parki pálya közepére új ügetőpályát, mellé istállókat és egy új tribünt is építettek. Míg a munkálatok folytak, a hivatalos versenyek – 1921 után újra – 2001–2003 között Alagra kerültek.

2001-ben a 79. Magyar Derby nyerője April Surprise volt, amelyet Kovács Sándor lovagolt, a helyezéseken Prométeusz és Milánó nevű hároméves lovak osztoztak. Ezen idők egyik legsikeresebb futtatója, Bagi Imre volt a nyerő ló tulajdonosa. 2002-ben a 80. Magyar Derby 2400 m-es távján tíz ló indult és e derbi igazi nemzetközi futammá vált azáltal, hogy Németországból is jöttek lovak. Sőt, Mario Hofer idomár gondozottja, Poggione meg is nyerte ezt a rendkívül küzdelmes versenyt. A ló nyergében Andreas Luce ült. A nap nagy meglepetése volt, hogy a pej kanca, Schneiderfáni Zdenkó Smidával a közönség hatalmas biztatása hatására megtámadta az élen haladó német lovat, de megverni már nem tudta és így a legjobb magyar háromévesként második lett a derbin. A harmadik helyezett Dancing Jolly lett, Kovács Sándor nevű zsokéjával.

²⁹⁰ Az árverések az árverések hagyományos pénze a guineas, aminek a fontnál 10%-kal magasabb értéke.

A 81., a visszaköltözés előtti utolsó derbit egy dióspusztai tenyésztésű ló, Rodolfó nyerte az ifjú tehetséggel, Kerekes Károllyal. A második helyen a lengyel tenyésztésű Donatesso végzett, míg a szoros harmadik a német Nusskönig volt, amelyet az osztrák Günter Schadler lovagolt. Ezekkel a jól sikerült futamokkal egy időre ismét befejeződtek az alagi versenynapok.

A 2010-es években a lovas sportok egy új, eddig Alagon még nem próbált módja jelent meg: a *military*. Neves külföldi pályaépítők érkeztek és egy színvonalas, nemzetközi futamok megrendezésére is alkalmas pályát építettek. Remélhetőleg a jövőben kiváló küzdőhelye lesz az alagi pálya a *military*-soknak is.

2016-ban az alagi lóversenypálya 120 éves lett, amiről méltóképpen emlékezett meg a hazai lósport. A gróf Széchenyi István megálmodta, és a gróf Batthyány Elemér által felépített alagi tréningközpont több mint egy évszázada betölti küldetését: kiváló helyet biztosít a hazai telivérek kiképzésnek.

Dunakeszi és Alag sportélete a 20. század első felében

A sport Dunakeszi és Alag életében is komoly közösségformáló erőt jelentett és jelent mind a mai napig. A 20. században mindkét település(rész)en működtek sportegyletek, amelyek ekkor még elsősorban az ifjúságot vonzották köreikbe. Dunakeszi sporttörténete a kezdetektől több szálon futott. Alag főként a Magyar Lovaregyletről és lovairól volt híres,²⁹¹ de emellett más sportágak is megjelentek, sokszor éppen a lósport művelőinek kezdeményezése, támogatása révén. A labdarúgás ugyanakkor mind közül kiemelkedik mint a legnépszerűbb csapatsport, amelynek szervező- és vonzereje meghatározta a legtöbb egyesület életét. A két nagy egyesület (a Magyarság SE, később Dunakeszi Vasutas, valamint az Alagi SC, később Dunakeszi Kinizsi) mellett kisebb alakulatok (Lakótelepi Sportegyesület, Mechanika stb.) is elfértek a palettán. Az egyes sportágak az egyesületeken belül szakosztályokba szerveződtek, és – a szabadidő hasznos eltöltésén túlmenően – hamar céljukká vált, hogy eredményesen szerepeljenek a sportversenyeken.

Alagi SE (1910–1914)²⁹²

1910. január 22-én este 9 órára a Magyar Lovaregylet alagi vendéglőjének termeiben a dunakeszi–alagi ifjúság táncmulatságot hirdetett a környék lakói számára. A *Váci Hírlap* tudósítása szerint „*Dunakeszi–Alagon a haladást mutatja*”, hogy egy „*sportegylet van készülében*” és „*össze akarják táncolni*” az induláshoz szükséges alapot.²⁹³ A rendezvény sikerét bizonyít-

²⁹¹ Erről ld. az *Alag és a magyar lovaregylet*, valamint *A lóverseny az első világháború után* c. fejezeteket.

²⁹² Bővebben: LŐRINCZ, 2010. 13.; CSOMA, 2011. 58–60.

²⁹³ *Váci Hírlap*, 1910. január, idézi: LŐRINCZ, 2010. 13.